

2023/2407

23.10.2023

ODPORÚČANIE KOMISIE (EÚ) 2023/2407

z 20. októbra 2023

týkajúce sa energetickej chudoby

EURÓPSKA KOMISIA,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 292,

keďže:

- (1) Z najnovších číselných údajov vyplýva, že približne 40 miliónov Európanov zo všetkých členských štátov, ktorí predstavujú 9,3 % obyvateľov Únie, si nedokázalo v roku 2022 udržať v príbytku primerané teplo. Ide o prudké zvýšenie od roku 2021, keď sa v tej istej situácii nachádzalo 6,9 % obyvateľov ⁽¹⁾. Podiel sa viac než zdvojnásobil v prípade ľudí v nižších príjmových kategóriách. Tieto údaje svedčia o závažnosti situácie a pripomínajú tvorcom politik, aby konali a riešili základné príčiny energetickej chudoby v rámci spravodlivej a primeranej transformácie, ktorou sa zabezpečí, že sa na nikoho nezabudne.
- (2) Energetická chudoba je viacrozmerný jav. V mnohých prípadoch za touto situáciou stoja tri hlavné príčiny spojené s vysokými výdavkami na energiu v porovnaní s rozpočtom domácností, s nízkou úrovňou príjmu a nízkou energetickou hospodárnosťou budov a spotrebičov. Situáciu domácností môžu ďalej ovplyvňovať zemepisné a klimatické činitele, charakteristiky domácností, pohlavie, zdravotný stav a konkrétne potreby domácností v oblasti energií a dopravy. Domácnosti s vyššou energetickou potrebou, ktoré zahŕňajú rodiny s deťmi, osoby so zdravotným postihnutím a staršie osoby, sú ako také takisto náchylnejšie na energetickú chudobu a jej vplyv. Mimoriadne zasiahnuté energetickou chudobou sú aj ženy, najmä tie, ktoré sú osamelými rodičmi, a staršie ženy, a to z dôvodu štrukturálnych nerovností v rozdelení príjmov, sociálno-ekonomického postavenia a rodových rozdielov v oblasti starostlivosti.
- (3) Vysoké ceny energie ovplyvňujú trhy s energiou v Únii od polovice roku 2021. Ťažkostiam pri platení účtov za energiu čelí čoraz viac ľudí. Netýka sa to však len občanov s nízkymi príjmami a zraniteľných občanov, ktorí vydávajú neprimerane vyšší podiel svojich príjmov na energiu, postihnutí sú aj mnohí občania so strednými príjmami. Na uľahčenie tejto situácie v prospech európskych občanov Únia konala jednotne v hraniciach príslušného európskeho rámca a medzinárodných záväzkov. Pretrváva však potreba ďalších, dobre zacielených opatrení na vnútroštátnej úrovni.
- (4) Európsky pilier sociálnych práv, ktorý spoločne vyhlásili Európsky parlament, Rada a Komisia 17. novembra 2017 ⁽²⁾, ako aj ciele OSN v oblasti udržateľného rozvoja ⁽³⁾ prijaté v roku 2015 zahŕňajú energetiku medzi základné služby, ku ktorým má mať každý prístup. Ľuďom v núdzi treba poskytnúť podporu na prístup k týmto službám. Piliere takisto obsahuje odvolanie na právo na primeranú pomoc a ochranu proti nútenému vysťahovaniu z bývania ⁽⁴⁾.
- (5) V Európskej zelenej dohode ⁽⁵⁾ sa zdôrazňuje, že transformácia musí byť spravodlivá a inkluzívna, ľudí je pri nej potrebné stavať na prvé miesto a osobitnú pozornosť je potrebné venovať podpore tých regiónov, odvetví, pracovníkov, domácností a spotrebiteľov, ktoré budú pri tejto transformácii čeliť najväčším výzvam. V oznámení Komisie „Silná sociálna Európa pre spravodlivé transformácie“ ⁽⁶⁾ sa navyše zdôrazňuje, že vykonávanie Európskej zelenej dohody poskytne Únii nástroje na dosiahnutie lepších výsledkov, pokiaľ ide o vzostupnú konvergenciu, sociálnu spravodlivosť a spoločnú prosperitu.

⁽¹⁾ Zdroj: Eurostat (ilc_mdcs01).

⁽²⁾ Vyhlásenie európskeho piliera sociálnych práv (Ú. v. EÚ C 428, 13.12.2017, s. 10).

⁽³⁾ Transformujeme náš svet: Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj (un.org), A/RES/70/1.

⁽⁴⁾ Zásada 19 „Bývanie a pomoc pre bezdomovcov“ a zásada 20 „Prístup k základným službám“.

⁽⁵⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov, Európska zelená dohoda [COM(2019) 640 final].

⁽⁶⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov, Silná sociálna Európa pre spravodlivé transformácie [COM(2020) 14 final].

- (6) Odporúčanie (EÚ) 2020/1563⁽⁷⁾ a sprievodný pracovný dokument útvarov Komisie⁽⁸⁾ obsahujú usmernenia týkajúce sa energetickej chudoby, ako aj vymedzenie významného počtu domácností postihnutých energetickou chudobou. Identifikuje sa v nich súbor 13 ukazovateľov energetickej chudoby, z ktorých si členské štáty môžu vybrať ukazovatele, ktoré sú dostupné a podstatné pre ich kontext, s cieľom určiť energetickú chudobu na ich území, pričom sa v nich odzrkadľujú rôzne stránky energetickej chudoby, využívať alternatívne súbory údajov na zachytenie miestnej reality, ako je prehrievanie v lete, pohlavie a etnický pôvod, ako aj uviesť do vzájomnej súvislosti údaje týkajúce sa príjmov a spotreby energie v záujme pochopenia problémov energeticky chudobných domácností spojených s cenovou dostupnosťou.
- (7) V odporúčaní Rady o zabezpečení spravodlivej transformácie na klimaticky neutrálne hospodárstvo⁽⁹⁾ sa pripomína, že spravodlivosť a solidarita sú hlavnými zásadami politik Únie zameraných na zelenú transformáciu a predpokladom jej širokej a udržateľnej verejnej podpory.
- (8) Ciele stanovené v Európskom pilieri sociálnych práv, cieľoch udržateľného rozvoja, Európskej zelenej dohode, odporúčaní Rady o spravodlivej transformácii a odporúčaní Komisie týkajúcom sa energetickej chudoby vytvárajú rámec na určovanie energetickej chudoby v členských štátoch prostredníctvom dôrazu na zásady prístupu k energii, inkluzívnosti, spravodlivosti a zásady na nikoho nezabudnúť. Všetky tieto zásady sa vzťahujú na domácnosti postihnuté energetickou chudobou. Energetika predstavuje základnú službu s najvyššími rozdielmi v prístupe službám v EÚ⁽¹⁰⁾.
- (9) Pojem energetická chudoba bol zavedený v roku 2009 smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2009/72/ES⁽¹¹⁾ a odvtedy sa jeho rozsah rozšíril v rámci naratívu spravodlivej a primeranej energetickej transformácie. Najnovší vývoj v oblasti právnych predpisov dosiahnutý prostredníctvom balíka „Fit for 55“⁽¹²⁾ predstavuje komplexný prístup k riešeniu hlavných príčin energetickej chudoby. Prostredníctvom balíka sa zaviedlo prvé celonijné vymedzenie pojmu energetickej chudoby v smernici Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/1791⁽¹³⁾ v spojení s ustanoveniami týkajúcimi sa uprednostnenia opatrení v oblasti energetickej efektívnosti a obnovy budov v rámci energeticky chudobných a iných zraniteľných skupín.
- (10) Energetická chudoba sa týka všetkých členských štátov. V článku 3 ods. 3 písm. d) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1999⁽¹⁴⁾ sa preto vyžaduje, aby členské štáty posúdili počet občanov žijúcich v energetickej chudobe, aby v prípade značného počtu týchto občanov stanovili cieľ jeho zníženia a aby vo svojich konečných národných energetických a klimatických plánoch opísali politiky a opatrenia na riešenie energetickej chudoby. Tieto informácie museli členské štáty predložiť prvýkrát v roku 2019.
- (11) Prvým krokom k uznaniu a identifikácii problému a jeho širšieho kontextu je zakotvenie vymedzenia pojmu energetickej chudoby vo vnútroštátnom práve. O toto vymedzenie sa budú môcť oprieť všetky relevantné subjekty pri navrhovaní správnych reakcií v záujme riešenia energetickej chudoby na miestnej, regionálnej a vnútroštátnej úrovni, ako aj na úrovni Únie, pričom sa zohľadní kombinácia troch hlavných príčin energetickej chudoby, a to nízkych príjmov, vyšších účtov za energiu a nízkej energetickej efektívnosti.

⁽⁷⁾ Odporúčanie Komisie (EÚ) 2020/1563 zo 14. októbra 2020 týkajúce sa energetickej chudoby (Ú. v. EÚ L 357, 27.10.2020, s. 35).

⁽⁸⁾ Pracovný dokument útvarov Komisie – Usmernenie EÚ o energetickej chudobe [SWD(2020)960 final].

⁽⁹⁾ Odporúčanie Rady zo 16. júna 2022 o zabezpečení spravodlivej transformácie na klimaticky neutrálne hospodárstvo 2022/C 243/04 (Ú. v. EÚ C 243, 27.6.2022, s. 35).

⁽¹⁰⁾ SWD(2023) 213 final/2.

⁽¹¹⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/72/ES z 13. júla 2009 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou, ktorou sa zrušuje smernica 2003/54/ES (Ú. v. EÚ L 211, 14.8.2009, s. 55).

⁽¹²⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov [COM(2021) 550 final].

⁽¹³⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/1791 z 13. septembra 2023 o energetickej efektívnosti a o zmene nariadenia (EÚ) 2023/955 (Ú. v. EÚ L 231, 20.9.2023, s. 1).

⁽¹⁴⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1999 z 11. decembra 2018 o riadení energetickej únie a opatrení v oblasti klímy, ktorým sa menia nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 663/2009 a (ES) č. 715/2009, smernice Európskeho parlamentu a Rady 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EÚ, 2012/27/EÚ a 2013/30/EÚ, smernice Rady 2009/119/ES a (EÚ) 2015/652 a ktorým sa zrušuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 525/2013 (Ú. v. EÚ L 328, 21.12.2018, s. 1).

- (12) Pojem energetická chudoba súvisí s pojmom zraniteľný odberateľ, obidva pojmy sú však odlišné. Podľa článku 28 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/944 ⁽¹⁵⁾ a článku 3 ods. 3 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/73/ES ⁽¹⁶⁾ musia členské štáty vymedziť pojem zraniteľných odberateľov, ktorý sa môže vzťahovať na energetickú chudobu a na iné kritériá, ako je kritická závislosť od elektrických zariadení zo zdravotných dôvodov a z dôvodu veku.
- (13) Osemnásť členských štátov do svojich existujúcich národných energetických a klimatických plánov zaradilo energetickú chudobu ako osobitný prvok, ale podrobnosti týkajúce sa vymedzenia pojmov, jasného merania a priamych politík na riešenie energetickej chudoby do plánov zahrnula približne len polovica členských štátov ⁽¹⁷⁾.
- (14) Členské štáty musia do júna 2024 aktualizovať národné energetické a klimatické plány. V tomto úsilí a pri riešení energetickej chudoby na vnútroštátnej úrovni by sa im mala poskytovať podpora prostredníctvom účinných balíkov politických opatrení a ďalších usmernení, ktorými sa doplní odporúčanie Komisie (EÚ) 2020/1563.
- (15) Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/955 ⁽¹⁸⁾ sa zriadil Sociálno-klimatický fond s cieľom riešiť potenciálne negatívne distribučné účinky a predchádzať týmto účinkom vyplývajúcim z rozšírenia rozsahu pôsobnosti nového systému EÚ na obchodovanie s emisiami pre odvetvia budov a cestnej dopravy a malé priemyselné sektory (ETS2) na budovy a cestnú dopravu v súlade so smernicou 2003/87/ES ⁽¹⁹⁾. Cieľom Sociálno-klimatického fondu je zabezpečovať financovanie pre členské štáty na podporu zraniteľných domácností vrátane domácností postihnutých energetickou chudobou, zraniteľných mikropodnikov a zraniteľných používateľov dopravy, ktorí sú osobitne postihnutí energetickou a dopravnou chudobou, prostredníctvom podpory investícií na zvýšenie energetickej efektívnosti a prístupu k mobilite a doprave s nulovými a nízkymi emisiami. Členské štáty na získanie finančných prostriedkov musia do júna 2025 predložiť svoje sociálno-klimatické plány, pri ktorých budú vychádzať zo svojich národných energetických a klimatických plánov aktualizovaných v roku 2024.
- (16) Aktualizácia národných energetických a klimatických plánov a vypracovanie sociálno-klimatických plánov podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/955 pre členské štáty nepredstavuje príležitosť len na zohľadnenie väčších ambícií právneho rámca Únie z hľadiska cieľov v oblasti energetiky a klímy, ale aj na podporu spravodlivosti a vytvorenie stabilného rámca na znižovanie energetickej chudoby.
- (17) Zber údajov o primeraných ukazovateľoch je kľúčový na určenie množstva ľudí žijúcich v energetickej chudobe. Nepovinné *ad hoc* moduly európskej štatistiky týkajúce sa príjmov, sociálneho začlenenia a životných podmienok, ako sú moduly týkajúce sa neschopnosti udržiavať obydlie príjemne chladné počas leta a schopnosti domácnosti dovoliť si dostatočnú úroveň spotreby energie doma za rok 2023 alebo moduly týkajúce sa energetickej efektívnosti za rok 2024, môžu poskytnúť dodatočné užitočné údaje vhodné na určenie počtu domácností postihnutých energetickou chudobou vo vnútroštátnych alebo regionálnych súvislostiach. Vzhľadom na čoraz väčšiu pravdepodobnosť vln horúčav v dôsledku zmeny klímy, informácie týkajúce sa schopnosti domácnosti uspokojovať všetky energetické potreby doma umožnia prijatie lepších a presnejších politík a možností na boj proti horúčavám a ďalším nebezpečenstvám zmeny klímy, ako aj proti účinkom energetickej chudoby.

⁽¹⁵⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/944 z 5. júna 2019 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou a o zmene smernice 2012/27/EÚ (Ú. v. EÚ L 158, 14.6.2019, s. 125).

⁽¹⁶⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/73/ES z 13. júla 2009 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh so zemným plynom, ktorou sa zrušuje smernica 2003/55/ES (Ú. v. EÚ L 211, 14.8.2009, s. 94).

⁽¹⁷⁾ Európska komisia, Generálne riaditeľstvo pre energetiku, Bouzarovski, S., Thomson, H., Cornelis, M. a kol., *Towards an inclusive energy transition in the European Union: confronting energy poverty amidst a global crisis* (Za inkluzívnu energetickú transformáciu v Európskej únii: boj proti energetickej chudobe uprostred globálnej krízy), Úrad pre publikácie, 2020, <https://data.europa.eu/doi/10.2833/103649>.

⁽¹⁸⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/955 z 10. mája 2023, ktorým sa zriaďuje Sociálno-klimatický fond a mení nariadenie (EÚ) 2021/1060.

⁽¹⁹⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/87/ES z 13. októbra 2003 o vytvorení systému obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v Spoločenstve, a ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 96/61/ES (Ú. v. EÚ L 275, 25.10.2003, s. 32).

- (18) V niektorých členských štátoch sa energetická chudoba rieši prevažne z hľadiska cenovej dostupnosti prostredníctvom systémov podpory pre zraniteľné domácnosti, ktorou sa rieši cenová nedostupnosť bývania a energie a ktorá sa poskytuje napríklad formou daňových úľav, sociálnych taríf, energetických poukážok alebo príspevkov na kúrenie. Všetkými cenovými opatreniami sa menia hraničné náklady na spotrebu energie. Tieto systémy sú v časoch krízy dôležité a bez modernizácie štruktúry sú nevyhnutné, neposkytujú však základ pre štrukturálne zlepšenie v prospech zraniteľných domácností. Môžu sa nimi znížiť stimuly na znižovanie spotreby energie a investície do opatrení v oblasti energetickej efektívnosti. Príjmové opatrenia okrem toho poskytujú okamžitú pomoc, pričom priamo nemenia hraničné náklady na spotrebu energie, nemajú však dlhodobý účinok na dopyt po energii. Uprednostňovať by sa teda mali opatrenia, ktoré posilňujú postavenie domácností postihnutých energetickou chudobou a zraniteľných domácností a umožňujú im podniknúť vlastné kroky na zlepšenie spôsobu bývania z hľadiska energetickej efektívnosti a spotreby energie z obnoviteľných zdrojov.
- (19) Pri riešení domácností v energetickej chudobe členské štáty používajú kombináciu prístupov a opatrení, ktoré majú rôzny vplyv na konečných spotrebiteľov: opatrenia na podporu cien sú priamo zamerané na zaplatenú konečnú cenu energie; systémy podpory príjmov udržiavajú cenové signály trhu a ako také ešte vytvárajú stimuly na znižovanie spotreby energie a zároveň zvyšujú jej cenovú dostupnosť, a ďalšie štrukturálne opatrenia, ktorými sa rieši dlhodobá cenová dostupnosť energetických systémov. Štrukturálne opatrenia sú také opatrenia, ktorými sa rieši energetická chudoba v zárodku prostredníctvom investícií do energetickej efektívnosti alebo do obnoviteľných zdrojov energie. Majú dlhotrvajúce účinky a prispievajú k cieľu Únie v oblasti spravodlivej energetickej transformácie. Mali by sa preto uprednostňovať zároveň s doplnkovými relevantnými sociálnymi opatreniami. Opatrenia prijaté členskými štátmi by sa takisto mali zameriavať na diverzifikáciu energetických možností odberateľov, pričom by mali zabrániť tomu, aby zraniteľní odberatelia zostali závislí od fosílnych palív, najmä od fosílného plynu, od uhlia a ropy, v dôsledku čoho by počas transformácie boli ohrození zvyšovaním sieťových a administratívnych nákladov. Riešenie energetickej chudoby a zabezpečenie spravodlivej transformácie preto zásadne závisí od zvoleného súboru politík.
- (20) Počas energetickej krízy sa v dôsledku potreby chrániť spotrebiteľov proti vysokým a nestálym cenám energie v celej Únii zvýšilo využívanie príjmových a cenových nástrojov. Väčšina opatrení však nebola dostatočne zameraná. Opatrenia podpory príjmu predstavujú cennú záchrannú sociálnu sieť, môžu sa rýchlo zaviesť a môžu poskytnúť okamžitú pomoc postihnutým domácnostiam, pokiaľ sú ciele, ale nie je pravdepodobné, že budú mať štrukturálny vplyv presahujúci obdobie vyplatenia alebo uplatňovania, a hrozí pri nich, že vyvolajú účinok odkázanosti na fosílnu palivá a závislosť od dotácií. Okrem toho predstavujú riziko zníženia verejného financovania zo štrukturálnejších opatrení, ktoré si vyžadujú veľa kapitálu, ako sú obnovy budov.
- (21) Prístup k energii v Únii zaručuje právny rámec EÚ a spotrebiteľia využívajú univerzálnu službu, najmä pokiaľ ide o elektrinu. Väčšina členských štátov popri podpore cenovej dostupnosti pre osoby v núdzi zaviedla aj režim dodávateľa poslednej inštancie na ochranu spotrebiteľov v prípade zlyhania dodávateľa. Na ďalšiu ochranu spotrebiteľov a zabezpečenie kontinuity dodávok sa členským štátom odporúča zriadiť dodávateľa poslednej inštancie.
- (22) Podľa článku 10 ods. 11 smernice (EÚ) 2019/944 dodávateľia primerane informujú odberateľov v domácnosti o alternatívnych opatreniach k odpojeniu v dostatočnom predstihu pred plánovaným odpojením. Zraniteľní odberatelia by mali byť primerane chránení pred odpojením od elektrickej energie a rovnako by sa nemali dostať do situácie, ktorá ich núti k odpojeniu. S cieľom zaručiť prístup zraniteľnejších osôb k energii by členské štáty mali podporovať, aby konali na základe osvedčených postupov v tejto oblasti z celej Únie.
- (23) V dôsledku jej zložitosti sa k energetickej chudobe musí pristupovať ako k multidisciplinárnemu problému, ktorý si vyžaduje viacodvetvový prístup, zahŕňa predovšetkým, ale nie výlučne sektory energetickej a sociálnej politiky, pričom sa nesmie zabúdať na konkrétne právne záväzky v právnych predpisoch v oblasti energetiky a zmeny klímy. Systém správy a riadenia v oblasti energetickej chudoby by mal teda umožňovať medziútvarovú a vertikálnu spoluprácu medzi vládnymi štruktúrami na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni, ako aj širšie konzultácie s príslušnými zainteresovanými stranami a sociálnymi partnermi z rôznych odvetví na podporu prijímania informovaných rozhodnutí. Na tento účel by sa mohlo tiež zväziť použitie viacúrovňového dialógu v oblasti klímy a energetiky zavedeného článkom 11 nariadenia (EÚ) 2018/1999.

- (24) Silnou stránkou stredísk pre monitorovanie energetickej chudoby je to, že spájajú všetky kľúčové subjekty, ktoré sa zúčastňujú na rozvoji medziodvetvového porozumenia situácie súvisiacej s energetickou chudobou na všetkých úrovniach. V podstate ide o multidisciplinárny nástroj správy a riadenia, ktorý môže slúžiť ako vlajkový projekt pre ďalšie oblasti politiky. Tieto strediská pre monitorovanie môžu slúžiť aj ako platforma pre zainteresované strany na zapojenie sa do vnútroštátnych a miestnych diskusií prostredníctvom poskytovania kľúčových poznatkov o probléme energetickej chudoby a navrhovania politických iniciatív.
- (25) Z praxe vyplýva, že dôvera je jedným z rozhodujúcich prvkov na úspešné zapojenie domácností postihnutých energetickou chudobou, a to z hľadiska identifikácie aj oslovovania príjemcov systémov podpory.
- (26) Účinná komunikácia a výmena informácií spôsobom, ktorý je používateľsky ústretový, zohrávajú kľúčovú úlohu pri riešení energetickej chudoby. Domácnosti postihnuté energetickou chudobou majú rôzne potreby a schopnosť zapojiť sa, ako aj pravdepodobne obmedzený prístup k príslušným informáciám. Siete poradenských služieb alebo jednotné kontaktné miesta v oblasti energetiky stanovené v smernici (EÚ) 2023/1791 spoločne s návrhmi na energetickú hospodárnosť budov môžu byť účinnými nástrojmi. Tieto nástroje by mali byť pohotovo dostupné a prispôbené potrebám domácností s nízkym príjmom, zraniteľných domácností alebo domácností postihnutých energetickou chudobou a poskytovať by ich mohli aj pracovníci sociálnej starostlivosti alebo zdravotnícki pracovníci, prípadne iní terénni sociálni pracovníci, ktorí sú v pravidelnom priamom kontakte s týmito skupinami obyvateľstva.
- (27) V balíku „Fit for 55“ a oznámení „REPowerEU: spoločné európske pravidlá pre cenovo dostupnejšiu, bezpečnejšiu a udržateľnejšiu energiu“⁽²⁰⁾ Komisia jasne uviedla, že opatrenia v oblasti energetickej efektívnosti, a to aj v sektore budov, predstavujú účinné opatrenia na posilnenie postavenia energeticky chudobných a zraniteľných domácností a na ich ochranu. Zvýšením energetickej hospodárnosti budov sa môžu zmierniť možné negatívne sociálne účinky a maximalizovať sociálne prínosy, najmä pokiaľ ide o zlepšenie životných podmienok v budovách s najhoršou energetickou hospodárnosťou a zmiernenie energetickej chudoby alebo dokonca jej predchádzanie.
- (28) Uprednostňovanie energetickej efektívnosti je kľúčovou zásadou zakotvenou v práve Únie. Právny základ na jej uplatňovanie je stanovený v článku 3 smernice (EÚ) 2023/1791. Zvýšenie energetickej efektívnosti je kľúčové pre boj proti energetickej chudobe a zlepšujú sa ním životné podmienky ľudí a obyvateľov.
- (29) Uprednostňovanie obnovy budov s najhoršou energetickou hospodárnosťou umožňuje priamo riešiť energetickú chudobu, keďže v takýchto budovách obvykle žijú ľudia postihnutí energetickou chudobou a zraniteľné osoby. Prostredníctvom energetickej obnovy možno podstatne znížiť energetické potreby domácností na vykurovanie a chladenie a v dôsledku toho si obyvatelia budú môcť dovoliť primerané vnútorné prostredie s nižšími úctami za energiu, čo im pomáha vymaniť sa z energetickej chudoby. Rozšírením energetickej obnovy budov sa môžu navyše vytvárať a udržiavať pracovné miesta, čo nepriamo prispieva k blahobytu obyvateľstva. Nový európsky Bauhaus⁽²¹⁾ je iniciatíva Únie, ktorej cieľom je pomôcť dosiahnuť ciele Európskej zelenej dohody prostredníctvom uprednostňovania energetickej efektívnosti, cenovej dostupnosti a inkluzívnosti.
- (30) Pozitívne účinky obnov budov vrátane účinkov na životné podmienky možno maximalizovať prostredníctvom integrovaných a participatívnych prístupov a prístupov na úrovni mestských častí, pri ktorých sa energetická obnova v energeticky chudobných mestských častiach začlení do širších programov sociálneho začlenenia a mestskej obnovy. Rozdielnosť motivácie môže predstavovať prekážku obnove budov, a to aj z toho dôvodu, že nájomníci nemajú rovnaké možnosti ako vlastníci obytných nehnuteľností, pokiaľ ide o rozhodovanie o zlepšení bývania. Táto rozdielnosť sa prejavuje vtedy, keď prínosy transakcie alebo investície neprospeievajú priamo subjektu, ktorý znáša náklady na transakciu alebo investíciu.

⁽²⁰⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov, REPowerEU: spoločné európske pravidlá pre cenovo dostupnejšiu, bezpečnejšiu a udržateľnejšiu energiu [COM(2022) 108 final].

⁽²¹⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov, Nový európsky Bauhaus: Krásny, udržateľný, spoločný [COM(2021) 573 final].

- (31) Zraniteľné domácnosti sa musia ochrániť pred vyššími nákladmi na bývanie, ktoré môžu nasledovať po obnove a ktoré môžu viesť k vystaňovaniu, nútenému vysídľovaniu a džentrifikácii. Je preto zásadné, aby členské štáty pozorne sledovali svoj celkový súbor politík, pokiaľ ide o priame alebo nepriame negatívne účinky na zraniteľné domácnosti. Opatrenia na ochranu nájomníkov pred negatívnymi a neželanými vplyvmi môžu zahŕňať podmienenú finančnú podporu na obnovovacie práce, čím sa zabráni vystaňovaniu nájomníkov, daňové stimuly pre prenajímateľov, finančnú podporu na úhradu alebo zmenu harmonogramu splátok dlžného nájomného v prípade chudobnejších domácností, stanovenie maxima na zvyšovanie nájomného, ak vlastníak získa verejnú finančnú podporu, alebo legislatívne opatrenia, ktorými sa zabezpečuje rovnováha medzi zvyšovaním nájomného a úsporami energie dosiahnutými prostredníctvom obnovy. Presadzovanie regulačného rámca, ktorým sa zabezpečuje ochrana nájomníkov a riešia záujmy prenajímateľov, ako aj prístup k informáciám o práve na bývanie a právach nájomníkov proti vystaňovaniu takisto predstavujú zásadné kroky.
- (32) Zásady energetickej efektívnosti sa vzťahujú aj na energeticky efektívne domáce spotrebiče, ktoré môžu prispievať k značným úsporám energie. Normy energetickej efektívnosti uplatňované prostredníctvom predpisov v oblasti ekodizajnu a energetickeho označovania môžu domácnostiam v Únii priniesť veľké úspory energie.
- (33) Inteligentné meracie systémy, ktoré podporujú presné meranie takmer v reálnom čase, umožňujú spotrebiteľom sledovať ich skutočnú spotrebu energie počas celého dňa a môžu pomôcť pri identifikácii ľudí v energetickej chudobe. V dôsledku toho pomáhajú spotrebiteľom získať kontrolu nad svojim energetickým správaním a upraviť si spotrebu tak, aby udržiavali kontrolu nad svojimi nákladmi, pričom sa môžu zbaviť účtov založených na odhadoch a sťažností súvisiacich so spätným vyúčtovaním. Toto má najväčší význam pre domácnosti postihnuté energetickou chudobou, ktoré často zápasia s väčšími finančnými obmedzeniami a ktoré neprimerane postihujú výkyvy cien energie. Energeticky chudobné domácnosti by nemali byť vynechané z prístupu k inteligentným technológiám, ktoré by im mohli pomôcť znížiť alebo lepšie riadiť ich spotrebu energie a ktoré by im odomkli príležitosti na využívanie výhod vyplývajúcich z neustáleho pokroku v oblasti energetických technológií a digitalizácie.
- (34) Dekarbonizácia energetickeho systému prostredníctvom ukončenia používania fosílnych palív a nahradením týchto palív obnoviteľnými zdrojmi energie je kľúčová v boji Únie proti zmene klímy. Ruská invázia na Ukrajinu a prudký nárast cien energie poukazujú na naliehavosť rýchlejšieho prechodu od zemného plynu na vykurovanie domácností a pri tomto prechode si domácnosti postihnuté energetickou chudobou budú vyžadovať osobitnú pozornosť a podporu. V Európskej zelenej dohode sa uvádza zásada na nikoho nezabudnúť, ktorá má v tomto kontexte mimoriadny význam. Podpora domácností postihnutých energetickou chudobou pri ich prechode od fosílnych palív k lacnejším obnoviteľným zdrojom energie na uspokojovanie ich dodávok energie je ústredným prvkom v boji proti energetickej chudobe. Táto skutočnosť sa odzrkadľuje aj v článku 23 ods. 4 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/2001 ⁽²²⁾, podľa ktorej členské štáty musia zabezpečiť, aby bola energia z obnoviteľných zdrojov prístupná pre všetkých spotrebiteľov, najmä pre spotrebiteľov v domácnostiach s nízkymi príjmami alebo v zraniteľných domácnostiach, ktorí by inak nemali dostatočný počiatočný kapitál na využitie týchto opatrení.
- (35) Energia z obnoviteľných zdrojov je pre spotrebiteľov cenovo dostupnejšia, ak k nej majú priamy prístup. Systémy kolektívnej vlastnej spotreby môžu prekonať obmedzenú schopnosť domácností postihnutých energetickou chudobou týkajúcu sa prístupu k energii z obnoviteľných zdrojov a môžu im pomôcť stať sa aktívnymi – ako spotrebiteľia, ktorí zároveň vyrábajú elektrinu (takzvaní výrobcovia-spotrebiteľia). Byť výrobcom-spotrebiteľom a účastníkom v systémoch kolektívnej vlastnej spotreby má širšie nefinančné prínosy, ako je posilnenie postavenia, nové zručnosti a sociálne začlenenie pre jednotlivca, ako aj vytvorenie dôvery a prepojenie pre komunitu.
- (36) Systémy kolektívnej vlastnej spotreby zahŕňajú energetické spoločenstvá a systémy spoločného využívania energie. Komisia podporuje prebiehajúce účinné vykonávanie právnych predpisov Únie v oblasti energetických spoločenstiev v členských štátoch a navrhuje ⁽²³⁾ osobitné ustanovenia týkajúce sa spoločného využívania energie. Pri zabezpečovaní, aby systémy kolektívnej vlastnej spotreby boli otvorené a prístupné pre domácnosti postihnuté energetickou chudobou, zohrávajú hlavnú úlohu obce, a to najmä v prípadoch, keď by vstup do systému inak zahŕňal finančné požiadavky a zložité administratívne postupy a náklady.

⁽²²⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/2001 z 11. decembra 2018 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov (Ú. v. EÚ L 328, 21.12.2018, s. 82).

⁽²³⁾ Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa menia nariadenia (EÚ) 2019/943 a (EÚ) 2019/942, ako aj smernice (EÚ) 2018/2001 a (EÚ) 2019/944 s cieľom zlepšiť koncepciu trhu s elektrinou v Únii [COM(2023) 148 final].

- (37) Na určenie, navrhnutie, zavedenie a vykonanie opatrení na boj proti energetickej chudobe musia byť tvorcovia politik na všetkých úrovniach informovaní o základných príčinách energetickej chudoby v ich volebnom obvode a musia im rozumieť. Európsky rok zručností 2023 ⁽²⁴⁾ a Pakt o zručnostiach, ktorý je súčasťou Európskeho programu v oblasti zručností ⁽²⁵⁾, vytvárajú pre členov paktu príležitosť získať primerané usmernenia pre rozvoj zručností. Poradenské centrum pre oblasť energetickej chudoby ⁽²⁶⁾ financované z prostriedkov Únie poskytuje zainteresovaným stranám vrátane miestnych samospráv online a cieľnú odbornú prípravu a podporu. Práca centra, pokiaľ ide o ukazovatele, pomáha členským štátom aj pri výbere a formulovaní ukazovateľov na vnútroštátnej a miestnej úrovni ⁽²⁷⁾.
- (38) Okrem toho pracovníci, ktorí sú v priamom alebo pravidelnom kontakte s ľuďmi ohrozenými energetickou chudobou, ako sú zdravotníci, vzdelávací alebo sociálni pracovníci, ako aj energetickí poradcovia, by mali mať zručnosti umožňujúce identifikovať energetickú chudobu a poskytovať rady a informácie energeticky chudobným domácnostiam. Súčasťou týchto informácií môže byť poradenstvo týkajúce sa základných opatrení na zníženie spotreby energie, vysvetlenia účtov za energiu, poradenstvo v oblasti bývania a práv nájomníkov proti vystaňovaniu alebo poradenstvo týkajúce sa toho, kde možno nájsť ďalšie poradenstvo alebo podporu.
- (39) Otázka zručností sa týka aj samotných spotrebiteľov. Na to, aby mohli využívať výhody vyplývajúce zo zelenej energetickej transformácie, spotrebiteľia potrebujú stimuly a zručnosti, aby sa mohli aktívnejšie zapojiť do energetiky, a to prostredníctvom vyššej energetickej a digitálnej gramotnosti, v súlade s ich energetickými potrebami a cieľmi v oblasti zníženia spotreby energie. To si vyžaduje zručnosti, ako je používanie inteligentných meračov a využívanie flexibility na strane spotreby a energie z obnoviteľných zdrojov. V tejto súvislosti treba osobitnú pozornosť venovať zraniteľným domácnostiam a domácnostiam postihnutým energetickou chudobou s cieľom pomôcť im zvýšiť ich energetickú, finančnú a digitálnu gramotnosť a prekonať ťažšiu východiskovú pozíciu, a to aj v kontexte využívania inovatívnych technológií. Niektoré skupiny môžu mať zúžené možnosti pri prijímaní primeraných opatrení vrátane skupín osôb žijúcich v nájomnom bývaní, v sociálnom bývaní alebo v iných typoch bývania bez vlastníctva nehnuteľnosti.
- (40) Na riešenie energetickej chudoby sa poskytuje financovanie. Aspoň 30 % celkovej sumy výdavkov z rozpočtu Únie v rámci viacročného finančného rámca na roky 2021 až 2027 ⁽²⁸⁾ a celkovej sumy výdavkov z Nástroja Európskej únie na obnovu ⁽²⁹⁾ a aspoň 37 % celkovej sumy výdavkov z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti ⁽³⁰⁾ by sa malo vynaložiť na začleňovanie cieľov v oblasti klímy. V tejto súvislosti existuje významný priestor na financovanie štrukturálnych opatrení na riešenie energetickej chudoby. Konkrétne členské štáty v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 pridelili značnú časť prostriedkov na opatrenia v oblasti energetickej efektívnosti vrátane obnovy budov. V rámci revízie plánov a začlenenía kapitol REPowerEU zohráva energetická chudoba významnú úlohu ako jeden zo šiestich cieľov, ku ktorým by reformy a investície mali prispieť. Z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a Kohézneho fondu ⁽³¹⁾ sa takisto poskytujú značné investície na vykonávanie opatrení v oblasti energetickej efektívnosti, a to aj konkrétne na boj proti energetickej chudobe.

⁽²⁴⁾ Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/936 z 10. mája 2023 o Európskom roku zručností (Ú. v. EÚ L 125, 11.5.2023, s. 1).

⁽²⁵⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov, Európsky program v oblasti zručností pre udržateľnú konkurencieschopnosť, sociálnu spravodlivosť a odolnosť [COM(2020) 274 final].

⁽²⁶⁾ Poradenské centrum pre oblasť energetickej chudoby (EPAH) (europa.eu).

⁽²⁷⁾ https://energy-poverty.ec.europa.eu/observing-energy-poverty/national-indicators_en.

⁽²⁸⁾ Nariadenie Rady (EÚ, Euratom) 2020/2093 zo 17. decembra 2020, ktorým sa stanovuje viacročný finančný rámec na roky 2021 až 2027 (Ú. v. EÚ L 433I, 22.12.2020, s. 11).

⁽²⁹⁾ Nariadenie Rady (EÚ) 2020/2094 zo 14. decembra 2020, ktorým sa zriaďuje Nástroj Európskej únie na obnovu s cieľom podporiť obnovu po kríze COVID-19 (Ú. v. EÚ L 433I, 22.12.2020, s. 23).

⁽³⁰⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17).

⁽³¹⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1058 z 24. júna 2021 o Európskom fonde regionálneho rozvoja a Kohéznom fonde (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 60 – 93).

- (41) Fond na spravodlivú transformáciu⁽³²⁾, ktorý je súčasťou Mechanizmu spravodlivej transformácie, prispieva k financovaniu opatrení v oblasti energetickej efektívnosti na územiach, ktoré čelia vážnym sociálno-ekonomickým výzvam vyplývajúcim z procesu transformácie k plneniu cieľov Únie do roku 2030 v oblasti energetiky a klímy. Na mnohých z týchto území sa nachádzajú významné oblasti energetickej chudoby. Energetická chudoba je navyše oprávnená na financovanie z vnútroštátnych príjmov v rámci systému Únie na obchodovanie s emisiami zriadeného smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2003/87/ES⁽³³⁾ a z prostriedkov pridelených v rámci Modernizačného fondu⁽³⁴⁾ a prostredníctvom chystaného Sociálno-klimatického fondu.
- (42) Komisia riadi projekty, ktoré sa zaoberajú energetickou chudobou, v rámci programu Horizont Európa a Programu pre životné prostredie a ochranu klímy (LIFE)⁽³⁵⁾. Okrem toho prostredníctvom Poradenského centra pre oblasť energetickej chudoby financovaného z prostriedkov Únie poskytuje technickú pomoc obciam na určenie, plánovanie a vykonávanie miestnych cielených opatrení v oblasti energetickej chudoby. V rámci Nástroja technickej podpory⁽³⁶⁾ Komisia poskytuje na požiadanie podporu členským štátom pri ich úsilí o navrhovanie a vykonávanie reforiem, a to aj v oblasti energetickej chudoby, obnovy budov a vypracúvania sociálno-klimatických plánov.
- (43) Štrukturálne opatrenia, najmä opatrenia týkajúce sa prístupu k energetickej efektívnosti, obnove budov alebo energii z obnoviteľných zdrojov v súlade s článkom 28 smernice (EÚ) 2023/1791 si vyžadujú značné počiatkové a priebežné financovanie. Je dôležité, aby sa verejné výdavky a systémy financovania primerane prispôsobili na podporu zraniteľných domácností v energetickej chudobe, mobilizáciu ďalších súkromných investícií, propagáciu úverových produktov na dosahovanie energetickej efektívnosti a poskytovanie verejných záruk. Členské štáty by mali upraviť svoje plány a programy financované z fondov Únie tak, aby sa zameriavali na zraniteľné domácnosti v energetickej chudobe a aby zároveň vytvárali synergie v celej únii a medzi vnútroštátnymi, regionálnymi a miestnymi plánmi a programami.
- (44) Vzhľadom na to, že domácnostiam postihnutým energetickou chudobou chýbajú vlastné zdroje a že majú obmedzený prístup ku komerčným úverom, čelia prekážkam v prístupe k finančným prostriedkom na investovanie. Tieto domácnosti preto potrebujú verejnú finančnú podporu, ktorá bude mať podobu priamych počiatkových dotácií, priamej platby na práce na zvýšenie energetickej efektívnosti a obnovovacie práce, verejného úveru, ktorý domácnostiam umožňuje splatiť verejné investície z úspor na účtoch za energiu, zvýhodnených úverov s nízkym alebo nulovým úrokom alebo akéhokoľvek iného inovatívneho spôsobu financovania s cieľom pomôcť domácnostiam financovať práce týkajúce sa energetickej obnovy,

ODPORÚČA ČLENSKÝM ŠTÁTOM:

Oddiel I – Vykonávanie právneho rámca

1. Prijat' rýchle kroky na transpozíciu vymedzenia pojmu energetická chudoba podľa článku 2 bodu 52 smernice (EÚ) 2023/1791 do vnútroštátneho práva a na jeho vykonanie. Vo vnútroštátnom vymedzení by sa mal pojem „energetická chudoba“ odlíšiť od pojmu „zraniteľní odberatelia“ na základe článku 3 smernice 2009/73/ES, článku 28 smernice (EÚ) 2019/944 a článku 24 ods. 1 prvého pododseku smernice (EÚ) 2023/1791.

⁽³²⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1056 z 24. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Fond na spravodlivú transformáciu.

⁽³³⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/959 z 10. mája 2023, ktorou sa mení smernica 2003/87/ES o vytvorení systému obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v únii a rozhodnutie (EÚ) 2015/1814 o zriadení a prevádzke trhovej stabilizačnej rezervy systému obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v únii (Text s významom pre EHP).

⁽³⁴⁾ Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2020/1001 z 9. júla 2020, ktorým sa stanovujú podrobné pravidlá uplatňovania smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/87/ES, pokiaľ ide o prevádzkovanie modernizačného fondu na podporu investícií na modernizáciu energetických systémov a zlepšenie energetickej efektívnosti niektorých členských štátov [C(2020) 4541].

⁽³⁵⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/783 z 29. apríla 2021, ktorým sa zriaďuje Program pre životné prostredie a ochranu klímy (LIFE) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1293/2013 (Ú. v. EÚ L 172, 17.5.2021, s. 53).

⁽³⁶⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/240 z 10. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Nástroj technickej podpory (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 1 – 16).

2. Zabezpečiť, aby sa rozdiely medzi pojmi zraniteľní odberatelia a energetická chudoba, ako aj to, kde sa dopĺňajú, riadne zohľadnili v politikách a opatreniach na vnútroštátnej úrovni s cieľom pomôcť členským štátom pri príprave príslušných balíkov politických opatrení na riešenie energetickej chudoby a opatrení na posilnenie postavenia.
3. Využiť holistický rámec vytvorený v národných energetických a klimatických plánoch na analýzu a aktualizáciu problematiky energetickej chudoby na ich území a na zváženie spôsobov jej riešenia. Pri tom by členské štáty mali prijať prvé kroky pri príprave svojich sociálno-klimatických plánov.
4. Posúdiť ukazovatele stanovené na vnútroštátnej úrovni a na úrovni EÚ na určenie počtu domácností postihnutých energetickou chudobou a na zapojenie sa do prieskumov v rámci relevantných modulov európskej štatistiky o príjmoch a životných podmienkach. Členské štáty by mali venovať osobitnú pozornosť kvalite údajov a porovnateľnosti alternatívnych zdrojov údajov a mali by byť transparentné v otázke, ktoré ukazovatele používajú na určenie energetickej chudoby a boj proti nej (vrátane informácií o decilocho príjmov).

Oddiel II – Štrukturálne opatrenia, cenová dostupnosť a prístup k energii

5. Jasne rozlišovať medzi štrukturálnymi opatreniami na riešenie energetickej chudoby a opatreniami na zvýšenie cenovej dostupnosti energie.
6. Uprednostniť účinné a vhodne zamerané štrukturálne opatrenia na riešenie príčin energetickej chudoby, pokiaľ ide o energetickú efektívnosť, obnovu budov, tepelnú modernizáciu (s ohľadom na charakter budov), prístup k energeticky efektívnym spotrebičom a k energii z obnoviteľných zdrojov. Členské štáty môžu štrukturálne opatrenia doplniť vhodne zameranými opatreniami na zvýšenie cenovej dostupnosti energie, ako je cieľná podpora príjmu a sociálne tarify, alebo na dočasnú podporu domácností postihnutých energetickou chudobou.
7. Zaviesť opatrenia, ktorých cieľom je zabrániť odpájaniu spotrebiteľov postihnutých energetickou chudobou a zraniteľných spotrebiteľov prostredníctvom systémov cielej finančnej podpory, a krátkodobé aj dlhodobé opatrenia pozostávajúce okrem iného z platobných plánov a poradenstva v oblasti energetickej efektívnosti, alternatívnych zákaziek na dodávku alebo pomoci sociálnych služieb a organizácií občianskej spoločnosti. Na ďalšiu ochranu spotrebiteľov a zabezpečenie kontinuity dodávok by členské štáty mali zriadiť dodávateľa poslednej inštancie.
8. Zabezpečiť súdržnosť medzi politikami, najmä medzi energetickou a sociálnou politikou, a zabrániť protichodným opatreniam. Členské štáty by mali zahrnúť energetickú chudobu do svojich širších a integrovaných sociálnych politík a prístupov na zabezpečenie sociálnej spravodlivosti a uplatňovať inkluzívnu a podporujúcu politiku, najmä v prípade domácností postihnutých energetickou chudobou, nájomníkov, ľudí žijúcich v sociálnom bývaní a v budovách s najhoršou energetickou hospodárnosťou.

Oddiel III – Správa a riadenie

10. Zabezpečiť lepšiu správu a riadenie prostredníctvom celostného prístupu k boju proti energetickej chudobe vrátane medziútvarevej a vertikálnej spolupráce medzi vládnymi štruktúrami na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni s užším zapojením zraniteľných domácností a príslušných energetických a sociálnych partnerov a zainteresovaných strán.
11. Posúdiť určenie vnútroštátnych stredísk pre monitorovanie energetickej chudoby a posilnenie ich postavenia, pričom týmito strediskami môžu byť orgány verejnej moci, akademické inštitúcie, MVO, poskytovatelia a dodávatelia energií, a zároveň zvážiť, že sa im poskytne jasný mandát a prostriedky na identifikáciu, monitorovanie a analýzu situácie v oblasti energetickej chudoby na miestnej, regionálnej a vnútroštátnej úrovni s cieľom získať informácie pre rozhodovanie.

Oddiel IV – Dôvera, zapojenie a komunikácia

12. Pri navrhovaní opatrení a akcií na boj proti energetickej chudobe venovať mimoriadnu pozornosť cieľenej a prispôsobenej komunikácii, ktorou sa stavia na dôvere medzi príjemcami príslušných systémov, a vyhýbať sa stigmatizácii zraniteľných skupín. Členské štáty by mali využívať kvalifikovaných terénnych sociálnych pracovníkov uvedených v bode 21 v záujme určenia domácností v energetickej chudobe a poskytovania poradenstva týmto domácnostiam.
13. Zvýšiť intenzitu informačných kampaní o energetickej efektívnosti zameraných na domácnosti postihnuté energetickou chudobou s cieľom zabezpečiť, aby tieto skupiny obyvateľstva dostali individualizované informácie a poradenstvo, a zároveň využiť celý potenciál sietí poradenských služieb alebo jednotných kontaktných miest v oblasti energetiky. Prostredníctvom týchto kampaní by sa malo podporovať využívanie opatrení v oblasti energetickej efektívnosti aj v sektore prenájmu ubytovania, zmiernenie rozdielnosti motivácie medzi prenajímateľmi a nájomníkmi a zníženie energetickej chudoby prostredníctvom nižších účtov za energie v dôsledku obnov budov.

Oddiel V – Energetická efektívnosť

14. Prijatť opatrenia na zrýchlenie miery obnovy budov v prípade budov s najhoršou energetickou hospodárnosťou, a to spôsobom, ktorým sa zabezpečí aspoň taká úspora, akú domácnosť potrebuje na dosiahnutie primeranej vnútornej tepelnej pohody. V rámci opatrení podpory pre domácnosti postihnuté energetickou chudobou by sa mala zohľadniť vlastnícka štruktúra na trhu s obytnými nehnuteľnosťami a malo by sa pri nich zabrániť vylúčeniu vlastníkov obytných nehnuteľností postihnutých energetickou chudobou na jednej strane a nájomníkov na druhej strane.
15. Vytvoriť regulačné a sociálne záruky a analyzovať súbor politík s cieľom zabezpečiť, aby v prípade nákladov na bývanie po zlepšení energetickej efektívnosti obytnej jednotky alebo po obnove obytnej jednotky zameranej na energetickú efektívnosť nedošlo k neprimeranému zvýšeniu nájomného a nákladov na bývanie, čo môže viesť k problémom týkajúcim sa nedostupnosti bývania, nútenému vysídľovaniu obyvateľov, vysťahovaniu a džentrifikácii.
16. Vytvoriť systémy, ktoré budú umožňovať prístup domácností postihnutých energetickou chudobou k energeticke efektívnym domácim spotrebičom s cieľom znížiť účty za energie nájomníkov aj vlastníkov obytných nehnuteľností.
17. Zrýchliť zavádzanie inteligentných meracích systémov, ktoré spotrebiteľom umožňujú včasný prístup k ich spotrebe elektriny a plynu, ako aj riadiť ich spotrebu energie a využívať výhody vyplývajúce z pokroku v oblasti energetických technológií a digitalizácie. V tomto úsilí by sa mali zohľadniť osobitné potreby odberateľov postihnutých energetickou chudobou a zraniteľných odberateľov a mali by sa dodržiavať normy Únie v oblasti ochrany osobných údajov.

Oddiel VI – Prístup k obnoviteľným zdrojom energie

18. Zabezpečiť, aby domácnosti postihnuté energetickou chudobou mohli mať účasť na prínosoch dekarbonizácie a na sociálne spravodlivej transformácii. Všetky domácnosti by mali mať rovnaký prístup k využívaniu energie z obnoviteľných zdrojov a k inovatívnym energetickým technológiám, pričom by mali mať prospech z ukončenia využívania fosílnych palív v sektore vykurovania.
19. Umožniť domácnostiam postihnutým energetickou chudobou prístup k systémom spoločného využívania energie, a to okrem iného odstránením finančných prekážok vstupu týchto domácností na trh a podporou zapájania sa obcí do týchto systémov.

Oddiel VII – Zručnosti

20. Zabezpečiť, aby tvorcovia politík na všetkých úrovniach správy, ako aj špecialisti a poradcovia v oblasti energetiky mali odbornú prípravu v otázkach energetiky, a to aj pokiaľ ide o témy súvisiace s energetickou chudobou, pričom treba zohľadniť viacrozmerne aspekty energetickej chudoby a kontext prechodu na čistú energiu. Členské štáty by mali využívať dostupnú technickú podporu Únie v tejto oblasti.

21. Zaviesť programy odbornej prípravy terénnych sociálnych pracovníkov v oblasti energetickej chudoby a riešení pre zelenú energiu. Terénni sociálni pracovníci, ktorým sú tieto programy určené, by mali zahŕňať zdravotníckych a sociálnych pracovníkov alebo iných odborníkov, ktorí môžu pomôcť identifikovať domácnosti postihnuté energetickou chudobou a priamo im poskytnúť rady a informácie týkajúce sa riešení na zníženie spotreby energie a na prístup k dostupnejším a inovatívnym zdrojom energie.
22. Ponúkať ciele školiace kurzy pre energeticky chudobné domácnosti postihnuté energetickou chudobou vrátane domácností so slabými digitálnymi zručnosťami. Tieto kurzy by mali zvýšiť informovanosť domácností postihnutých energetickou chudobou o energetickej a digitálnej gramotnosti, umožniť im lepšiu kontrolu nad ich účtami za energiu a aktívne sa zúčastniť na spravodlivej transformácii na čistú energiu.

Oddiel VIII – Financovanie

23. Využívať dostupné finančné prostriedky Únie na ďalší boj proti energetickej chudobe prostredníctvom systémov podpory energetickej efektívnosti a systémov umožňujúcich domácnostiam postihnutým energetickou chudobou prístup k systémom kolektívnej vlastnej spotreby, ktoré sú založené na zisťovaní majetkových pomeroch a sú osobitne prispôbené. Členské štáty by mali čo najviac zjednodušiť podmienky podávania žiadostí o finančné prostriedky a obmedziť množstvo administratívnych prekážok a súvisiacich nákladov v prípade týchto žiadostí.
24. Navrhnuť konkrétne systémy podpory energetickej efektívnosti zamerané na domácnosti postihnuté energetickou chudobou. Pri vytváraní týchto systémov by členské štáty mali pamätať na to, že tieto domácnosti si nemôžu dovoliť zaplatiť počiatočné náklady na obnovu, hoci by im tieto náklady boli vyplatené späť, a že nemôžu využívať daňové bonusy a zníženia daní, keďže ich daň z príjmov je minimálna.
25. Podporiť rozvoj a rozšírenie inovatívnych systémov financovania opatrení v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov a energetickej efektívnosti, ako aj systémov vyhradených pre energeticky chudobné domácnosti postihnuté energetickou chudobou.

V Bruseli 20. októbra 2023

Za Komisiu
Kadri SIMSON
členka Komisie